

Transformaciones del campo periodístico en el contexto cultural postmoderno

Posted in |

Denominación del Módulo: Transformaciones del campo periodístico en el contexto cultural postmoderno

Profesor Coordinador del Módulo: Dr. Albert Chillón

ECTS: 10 créditos optativos (Para la especialidad C).

Duración y ubicación temporal dentro del plan de estudios: Segundo Semestre

Competencias específicas:

CE1 Diseñar, crear y desarrollar proyectos básicos de investigación en Periodismo y Ciencias de la Comunicación.

Resultados de aprendizaje:

- **CE1.1.** Comprender en profundidad los rasgos principales del campo periodístico contemporáneo.
- **CE1.2.** Describir e interpretar las características más relevantes del contexto postmoderno.
- **CE1.3.** Conocer en qué consisten y hacia dónde se dirigen las transformaciones del campo periodístico, en el contexto de la digitalización.

CE2 Diseñar, crear y desarrollar proyectos de investigación aplicada en Periodismo y Ciencias de la Comunicación.

Resultados de aprendizaje:

- **CE.2.1.** Reflexionar e investigar acerca del campo periodístico a partir de una perspectiva transdisciplinar: sociológica, lingüística, retórica, filosófica y antropológica, principalmente.
- **CE.2.2.** Dominar los criterios y las herramientas necesarios para estudiar el campo periodístico y sus variantes más significativas.

CE3 Crear y gestionar publicaciones científicas relacionadas con las Ciencias de la Comunicación y el Periodismo.

Resultados de aprendizaje:

- **CE.3.1.** Ejercer las modalidades más relevantes del periodismo contemporáneo, en todos los soportes, medios y entornos.

Competencias Transversales:

- **CT1** Trabajar de forma autónoma, resolviendo problemas y tomando decisiones.
- **CT2** Analizar, sintetizar, organizar y planificar la información.

- CT3 Comunicar de forma oral y escrita conocimientos en castellano, catalán e inglés.
- CT4 Trabajar en equipos de forma interdisciplinaria.
- CT5 Tener razonamiento crítico, compromiso ético y social y tener respeto a la diversidad y a la multiculturalidad.
- CT6 Adaptarse a nuevas situaciones, tener capacidad de liderazgo e iniciativa manteniendo la creatividad.
- CT7 Generar propuestas innovadoras y competitivas en la investigación

Actividades formativas	ECTS	Metodología	Competencias
Trabajos	55%	Recopilación de información (datos y/o resúmenes de la literatura), realización del ensayo o artículo.	CT1, CT2, CT3, CT4, CT5, CE1, CE2, CE5
Lecturas de textos	30%	Lecturas de la literatura referenciada	CT1
Presentaciones	5%	Presentación individual y discusión colectiva de los resultados	CT3, CT4, CT7
Tutorías	10%	Discusión de texto y resultados individualmente con el estudiante	CT1, CT3 CE1, CE2, CE5

Sistema de evaluación de la adquisición de las competencias y sistema de calificaciones.

Se evaluará a través de presentaciones de los análisis de caso en clase (30%), elaboración de un trabajo en forma de artículo (60%) y de la participación activa en las sesiones de análisis de caso (10%).

Breve descripción de contenidos del módulo:

1. Antropología de la comunicación
2. Giro lingüístico y campo periodístico
3. Comparativismo periodístico-literario
4. Hermenéutica de la comunicación periodística
5. Medios de comunicación y cultura
6. Cultura mediática y postmodernidad

Comentarios adicionales:

Las lenguas utilizadas en la impartición del módulo serán el castellano (40%), el catalán (40%) y el inglés (20%)

Mòdul: *Transformacions del camp periodístic en el context cultural postmodern*

Coordinador: Dr. Albert Chillón (coord.)

Assignatura 1: *Aportacions de l'epistemologia a la teoria del periodismo*

Professor: David Vidal Castell, 3 cr.

Inici: del 5 de novembre al 21 de gener; cada dijous, de 12 a 14h.

Assignatura 2: *Instruments per a la interpretació en la recerca en comunicació*

Professor: Jaume Soriano

ECTS: 3 crèdits

Inici: del 25 de gener a 29 de març 2010; cada dilluns, d'11 a 13h.

Assignatura 3: *Antropologia de la comunicació*

Professor: Albert Chillón, 3 cr.

Inici: del 19 de febrer al 30 d'abril de 2010; cada divendres, d'11 a 13h.

Assignatura 1.: Aportacions de l'Epistemologia a la teoria del Periodisme

Professor: David Vidal Castell

ECTS: 3 crèdits

Objectius de l'assignatura

El seminari es proposa observar el complex problema del coneixement humà –*com coneixem?*– i les seves interaccions amb el llenguatge i la narrativitat, ja que això ens regala valuoses conclusions aplicables a l'estudi de l'activitat periodística, entesa com una forma específica del coneixement humà indestriablement lligada a la paraula i el relat. Per això introdueix els estudiants en els principals corrents epistemològics del segle XX, sobretot en aquells que han influït en alguna mesura els estudis de comunicació periodística, és a dir, el positivisme, el realisme i el relativisme, en les seves diverses formes, des de les més ingènues fins les més desenvolupades. Així mateix traça un mapa diacrònic de les principals arrels filosòfiques d'aquestes perspectives epistemològiques, com el racionalisme o l'idealisme, i escolta de nou les veus d'alguns dels gran pensadors de la tradició occidental que han observat el problema del coneixement, des dels sofistes fins als mestres de la sospita, amb Nietzsche al capdavant, passant per Descartes, Kant o Hegel. Aquesta excursió fonamental ens permet revisitar nocions axiomàtiques de la comunicació periodística, com la d'objectivitat o la de gènere, o la pròpia noció de periodisme, edificada sobre la tensió entre veritat i versemblança, i també ens capacita per valorar críticament la indústria de la comunicació i les rutines informatives.

Temari

- 1 L'epistemologia: filosofia de la ciència i del coneixement.
- Les formes del coneixement humà. Logos i mythos. La cultura científica. L'estructura lingüística de l'esment humà. El relat com a estructurador de sentit. Els paradigmes i Kuhn. Generalitzacions simbòliques, models i exemplars en els canvis de paradigma.

- 2 Perspectives filosòfiques sobre els límits i les possibilitats del coneixement humà a Occident (I).
- L'antiguitat grega: gnosticisme i escepticisme. Els sofistes. La tradició judeocristiana: la càbala i l'hermetisme. Les tradicions de confiança en la paraula i d'escepticisme de la paraula.
- 3 Perspectives filosòfiques sobre els límits i les possibilitats del coneixement humà a Occident (II).
- El racionalisme: Descartes. L'empirisme. Berkeley, Locke, Hume. La síntesi kantiana. L'idealisme. Hegel. El naixement dels relativismes lingüístics: del romanticisme a la nova lingüística. El debat entre racionalisme i relativisme al segle XX. El pensament feble i la postmodernitat.
- 4 La postficció i la postparaula com a context dels productes mediàtics.
- La crisi de la paraula i de la credibilitat mediàtica. L'absència d'actitud d'escolta i les noves estratègies discursives mediàtiques: ironia, repetició, cita i fragmentació. Els formats i els gèneres.
- 5 Aportacions de les perspectives epistemològiques a la formulació dels paradigmes d'estudi del periodisme.
- La constitució d'un paradigma positivista-realista. La crisi del paradigma hegemònic. Aportacions de les perspectives de la sociologia del coneixement.

Avaluació i praxi docent

Les classes seran magistrals de tipus dialèctic, amb lectures crítiques de textos fonamentals, i els estudiants hauran de projectar un treball sobre algun aspecte del temari, que hauran d'exposar de forma continuada, mentre progressa, al llarg del semestre davant del grup, i que lliuraran al final del curs.

Assignatura 2: INSTRUMENTS PER A LA INTERPRETACIÓ EN LA RECERCA EN COMUNICACIÓ

Professor: Jaume Soriano

ECTS: 3 crèdits

Objectius

Aquest seminari té la intenció de ser una immersió en la recerca sobre comunicació des de posicions interpretativistes. Té un caràcter introductori atesa la magnitud de l'empresa i l'escassetat de temps disponible. Ens centrarem sobretot a desgranar les dimensions epistemològica i metodològica de l'activitat analítica de l'investigador tant des d'una vessant teòrica com pràctica.

El professor proposarà lectures setmanals relacionades amb el tema del seminari que es discutiran entre tots a classe. Durant el curs també es presentaran i discutiran procediments d'anàlisi adequats per a interpretar notes de camp, entrevistes, grups de discussió o continguts dels mitjans. També es veuran alguns dels programes informàtics dissenyats per a assistir els investigadors en aquestes formes d'anàlisi.

Programa:

- 1.- La interpretació com a instrument de recerca en les ciències socials
- 2.- La interpretació en el procés de recerca
- 3.- Aplicacions a la recerca en comunicació
- 4.- Les noves tecnologies de suport a la interpretació científica

Avaluació:

Com correspon als estudis de postgrau, un element clau per a l'avaluació del rendiment acadèmic dels estudiants és la seva participació en els seminaris. També es proposarà un treball d'anàlisi d'una recerca acadèmica ja publicada per a completar l'avaluació,

encara que els estudiants que ho desitgin podran acordar amb el professor altres tipus de treballs que s'ajustin més als seus interessos de recerca sempre i quan estiguin dintre dels límits temàtics tractats en el curs. Aquest treball caldrà lliurar-lo 15 dies abans del

termini que fixa l'Escola de Postgrau per a l'entrada de les notes del doctorat.

Bibliografia:

- Adorno, Theodor W. 2001 (1972) Epistemologia y ciencias sociales Madrid, Ediciones Cátedra.
- Alonso, Luis Enrique, 1998 La mirada cualitativa en sociología Madrid, Editorial Fundamentos.
- Andréu Abela, Jaime 2007 Evolución de la teoría fundamentada como técnica de análisis cualitativo Madrid, Centro de Investigaciones Sociológicas.
- Bericat, Eduardo 1998 La integración de los métodos cuantitativo y cualitativo en la investigación social, Barcelona, Ariel.
- Corbetta, Piergiorgio, 2003 Metodologías y técnicas de investigación social Madrid, Mc Graw Hill.
- Deacon, David, et al. 1999 Researching Communications London, Arnold.
- Giddens, Anthony 1976 Las nuevas reglas del método sociológico Buenos Aires, Amorrortu Editores.
- Lindlof, Thomas R. 1995 Qualitative communication research methods Sage Publications, California.
- Soriano, Jaume 2007 L'ofici de comunicòleg Vic, Eumo Editorial.
- Trididad, Antonio, Carrero, Virginia y Soriano, Rosa Mª 2006 Teoría fundamentada "Grounded Theory". La construcción de la teoría a través del análisis interpretacional Madrid, Centro de Investigaciones Sociológicas.
- Vasilachis de Gialdino, Irene (coord.) 2006 Estrategias de investigación cualitativa Barcelona, Editorial Gedisa.
- VV.AA. 1973 La disputa del positivismo en la sociología alemana Barcelona, Grijalbo

Asignatura 3: Antropología de la Comunicación

Profesor: Albert Chillón

ECTS: 3 créditos

(La asignatura se impartirá en castellano)

Descripción y objetivos:

Proponer una exploración sistemática de los fundamentos de la antropología filosófica y de su contribución al esclarecimiento de la problemática comunicativa. Cuestiones cruciales como la del papel que el lenguaje verbal, el símbolo y, en general, la semiosis ejercen en el campo comunicativo introducirán otras de gran calado, así la narración, la metáfora, la imagen, el ritual, la tradición y la traducción, entre otras. Consideraremos la antropología filosófica como un campo de preguntas y problemas y tendremos bien presente su conexión con las Ciencias del Espíritu (Dilthey) y con las Humanidades en general.

Temario:

LB = Lectura básica

LC = Lectura complementaria

1. Planteamiento general e introducción a la problemática: Programa, bibliografía, tutorías, evaluación

- **a. LB:** Lluís Duch, “Antropología de la comunicación”, en *Anàlisi. Quaderns de comunicació i cultura*, nº 29, 2002
- **b. LB:** Arthur Schopenhauer, *El mundo como voluntad y representación*, epígrafes I a VIII, en Madrid, FCE, 2003, vol. I, pp. 85-118.

2. Fundamentos de antropología filosófica

- **a. LB:** Ernst Cassirer, *Antropología filosófica*, México, FCE, primera parte, pp. 1-98
- **b. LC:** Max Scheler, *El puesto del hombre en el cosmos*, Barcelona, Alba Editorial, 2001.

3. Hermenéutica, comprensión e interpretación

- **a. LB:** Wilhelm Dilthey, “El surgimiento de la hermenéutica”, en *Dos escritos sobre hermenéutica*, Madrid, Istmo, 2000, pp. 21-39
- **b. LB:** Wilhelm Dilthey, “Esbozos para una crítica de la razón histórica”, en *op. cit.*, 2000, pp. 109-209

4. Lenguaje

- **a. LB:** Friedrich Nietzsche, “Sobre verdad y mentira en sentido extramoral”, en F. Nietzsche, *Sobre verdad y mentira*, Madrid, Tecnos, 1996, pp. 15-38.
- **b. LB:** H.G. Gadamer, “El lenguaje como medio de la experiencia hermenéutica”, en *Verdad y método*, vol. I, Salamanca, Sígueme, 1993, pp. 461-486.

- **c. LC:** A. Chillón, “El giro lingüístico y su incidencia en el estudio de la comunicación periodística”, en *Anàlisi*, nº 22, 1998, primera parte, pp. 63-84.

5. Símbolo y mito

- **a. LB:** Ernst Cassirer, *Filosofía de las formas simbólicas*, México, FCE, 1998, pp. 12-60.
- **b. LB:** Lluís Duch, *Mite i cultura*, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1996, pp. 15-83.

6. Dicción y ficción

- **a. LB:** Hans Vaihinger, “La voluntad de ilusión en Nietzsche”, en F. Nietzsche y H. Vaihinger, *Sobre verdad y mentira*, op. cit., 1996, pp. 39-90

7. Narración

- **a. LB:** Paul Ricoeur, “Narratividad, fenomenología y hermenéutica”, en *Anàlisi*, nº 25, 2000
- **b. LB:** Walter Benjamin, “El narrador”, en *Para una crítica de la violencia y otros ensayos. Iluminaciones IV*, Madrid, Taurus, 1998, pp. 111-134.

8. Historia

- **a. LB:** José Ortega y Gasset, *Historia como sistema*, Madrid, Revista de Occidente/Alianza Editorial, 1987, pp. 13-60.
- **b. LB:** Arthur Danto, “Historia y crónica”, en *Historia y narración*, Barcelona, Paidós, 1989, pp. 53-98.

9. Imaginación

- **a. LB:** Gilbert Durand, *Las estructuras antropológicas del imaginario*, Introducción, México, FCE, 2004, pp. 25-66
- **b. LC:** A. Chillón, “La urdimbre mitopoética de la cultura mediática”, en *Anàlisi*, nº 24, 2000.

10. Balance y recapitulación

Método docente y evaluación:

El curso se desarrollará en régimen de seminario siguiendo un itinerario de lecturas que serán sometidas a discusión al final de cada clase. El profesor encargará y supervisará trabajos sobre la materia de carácter reflexivo y argumentativo.